

FOTO Gatans lag

Gatans lag fyller luckan

Hemlöshet är ett växande problem i Sverige. Livet utan egen bostad hänger ofta samman med missbruk och psykiska problem. För att förändra livet tar spelarna i Gatans lag fotbollen till hjälp – och drömmen om VM.

TEXT Johan Pihlblad

Kalla nätter i trappuppgångar, missbruk, fängelsestraff, behandlingshem, träningslägenheter, återfall. Spelarna i Gatans lag FF har erfarenheter som saknas i de flesta idrottsklubbar.

Föreningen finns i fem svenska städer. Idén är att idrotten ska vara ett stöd på vägen till ett annat liv. Regelbunden fotbollsträning ska hjälpa till att motivera spelarna att ta tag i sin boendesituation,

hålla sig nyktra och drogfria och avstå från kriminalitet.

Till sin hjälp har de lagidrottens inneboende kvaliteter: gemenskap, laganda, rutiner, disciplin. Och en tolerans mot misslyckanden.

– Det enda kravet vi har är att man ska vara nykter och drogfri på träningen. Om någon är påverkad får de lämna planen, men de är lika välkomna nästa vecka om

FOTO Johan Pihlblad

Elisabeth Anderton, grundare och verksamhetsansvarig för Gatans lag FF.

de är i form då. Om man tar ett återfall under en period ska vi ändå vara en trygghet som de vet finns kvar om man vill komma tillbaka, säger föreningens grundare Elisabeth Anderton.

I dag är hon verksamhetsansvarig och jobbar på föreningens kansli i Göteborg. Vi träffas på Världskulturmuseet i ena änden av stadens långa evenemangsgata. Torget var arkitekternas förebild när museet byggdes och utomhuskänslan förstärks av en mäktigt sittvänlig trappa som badar i dagsljus.

Bara några utsparkar norrut ligger både fotbollskatedralerna Gamla och Nya Ullevi och hockeytemplet Scandinavium, hemmaplan för stadens stora idrottslag och välbetalda stjärnor. Torget och trappan

Historik

Fotboll för hemlösa startade redan i början av 2000-talet i Stockholm och Göteborg på initiativ av gatutidningarna Faktum och Situation Stockholm.

är bättre symboler för föreningen Elisabeth Anderton representerar.

KÄFTSMÄLL AV VERKLIGHETEN

Hennes engagemang för hemlösa väcktes i Stockholm i mitten av 00-talet. Som volontär på gatutidningen Situation Stockholm mötte hon en värld hon ville lära sig mer om, men också förändra.

– Jag fick en sådan käftsmäll, säger hon.

Gatutidningarna i landets två största städer bedrev då redan viss fotbollsverksamhet. Det är den Gatans lag nu byggt vidare på. I dag ordnar föreningen träningar i Göteborg, Stockholm, Västerås, Helsingborg och Lund, varje vecka året runt. Både män och kvinnor deltar, även om männen är i klar majoritet. Totalt dyker cirka 50–70 spelare i åldrarna 17–70 år regelbundet upp med en väska över axeln.

– Det är otroligt blandat på våra träningar. Några har spelat jättemycket fotboll, andra har aldrig rört en boll. Några kommer direkt från en anstalt, livrädda, och vet inte vad de ska göra. Någon kanske mår jättedåligt psykiskt. Det är en utmaning för tränarna. Ibland kan det komma 30 personer, en annan träning kan det komma två. Då ska du fortfarande vara där och uppfylla målet för de två som är där, säger Elisabeth Anderton.

Att hemlösheten i Sverige fått en annan karaktär de senaste åren påverkar också Gatans lag. Det stora antalet EU-migranter har förändrat gatubilden och föreningen har fått nya spelare där varken missbruk eller psykisk sjukdom är orsak till hemlösheten.

MED KÄRLEK FÖR FOTBOLL

Bara två spelare har tagit sig till träningen en osedvanligt ogästvänlig vinterkväll i sydvästra Stockholm. Niki Holmgren, Tim Eneberg och tränaren Tommy Nyman trostsar blåsten och det ettriga regnet och

När jag började spela gick jag inte i skolan och bodde på behandlingshem. Fotbollen vad det jag hade utanför behandlingshemmet och den fick en att förbereda sig för andra saker. Håller man tiden för träningen är det lättare att hålla tider för annat.

bestiger försiktigt den glashala backen som leder mot värmen i Gröndalsskolans pyttelilla gymnastiksal. Halltider är hårdvaluta i huvudstaden, ett faktum som de är vana vid.

Niki Holmgren är 31 år och har spelat med laget sedan 2007. Han är van vid att lagkamrater kommer och går och ibland inte kommer alls.

– Det går fort i svängarna och det är många som byts ut, men vi lyckas få ihop det ändå, säger han leende.

Själv missar han inte gärna en träning. För honom är den här tiden betydelsefull av flera skäl, inte bara för att han älskar fotboll.

– Det är bara träning en dag i veckan, men det är så viktigt att man håller den

grejen. Nuförtiden kan jag hålla allt, men det kunde jag inte förut och fotbollen var en stor del i att jag lyckades. När jag började spela gick jag inte i skolan och bodde på behandlingshem. Fotbollen var det jag hade utanför behandlingshemmet och den fick en att förbereda sig för andra saker. Håller man tiden för träningen är det lättare att hålla tider för annat.

Niki Holmgren har nu lagt missbruket bakom sig. Han har ett jobb att gå till, en träningslägenhet som snart är hans egen och en ledarfunktion i Gatans lag. Men det fanns en tid då han var helt utan bostad.

– Nu skulle jag aldrig fixa det, jag fattar inte hur jag pallade. Men jag var ganska ung då. Jag tror att det är lättare att vara

FOTO Johan Pihlblad

Torsdagkvällar betyder träning för Tommy Nyman och Niki Holmgren. I Gröndalsskolans omklädningsrum är europeisk toppfotboll ett givet samtalsämne.

Fakta Gatans lag FF

- Fotbollsörening som vänder sig till människor som lever eller har levt i hemlöshet, missbruk, kriminalitet eller annat socialt utanförskap.
- Grundades 2011.
- Föreningen är medlem i Svenska fotbollförbundet.
- Omkring 50–70 regelbundet aktiva spelare, både damer och herrar.
- Gatans lag finns i Göteborg, Stockholm, Västerås, Lund och Helsingborg.
- Medlemsavgift: 100 kr per år för spelare.

FOTO Johan Pihlblad

Tim Eneberg, spelare i Gatans lag.

hemlös när man är ung. Jag missbrukade ju, då stänger man av allting annat. Jag sov i soprum ibland, eller på trappor. När jag kunde sov jag hos kompisar, men man kände sig nästan alltid i vägen. Ibland gick man bara runt i stan. Det var tufft.

INGEN SJÄLVKLAR FINANSIÄR

Idrott som riktar sig till vuxna på amatörnivå har inget självklart existensberättigande. Det statliga och kommunala idrottsstödet går i första hand till barn- och ungdomsidrott. Viljan hos kommunerna att hjälpa till på andra sätt kan också se väldigt olika ut, konstaterar Elisabeth Anderton.

– Vi kan inte heller kräva ett medlemskap vid första träningstillfället. Det tar lång tid för oss att bygga upp ett förtroende. Och när vi till en början vände vi oss till sponsorer hade de ofta en policy att de bara stödjer barn- och ungdomsverksamhet.

Istället byggde Gatans lag upp ett samarbete med lokala föreningar: IFK Göteborg och Qviding FIF i Göteborg, Lunds BK och Helsingborgs IF för att på så sätt få tillgång till träningsplaner och stöd till planhyror. Men i Stockholm finns ännu inget sådant samarbete.

EN PLATS ATT TA VÄGEN

I omklädningsrummet i Gröndal pendlar snacket mellan Zlatans och Paris Saint-Germains hittills tveksamma säsong i franska ligan, och helgens träningsmatch med

Fotbolls-VM för hemlösa

- Turneringen spelas varje år med cirka 50 deltagande nationer.
- År 2014 gick VM i Chiles huvudstad Santiago. År 2015 avgörs turneringen i Amsterdam.
- Arrangörer är organisationen Homeless World Cup.

Gatans lag i Eskilstuna. Motståndare är polisens landslag. Ett prestigemöte.

– Jag tycker att det är jättkul. Det är så otroligt mycket glädje och man märker att spelarna ser fram emot att komma till träningen. Det är ett helt fantastiskt redskap. Är man på en fotbollsplan så glömmer man allt som har varit under dagen och vad man har framför sig. På planen blir man på något sätt lika. Om någon som är bankdirektör blir tunnlad av en som sover ute blir direktören ändå avundsjuk på den som är duktig i fotboll, säger tränaren Tommy Nyman.

Han har jobbat med fotboll och hemlöshet i närmare 15 år och jobbar till vardags i kriminalvården.

– Sedan är det ju mycket problem ibland. Om det går dåligt för spelarna i livet är det inte heller roligt att stå vid sidan om. På det sättet tar det ju mycket av en också. Men vi försöker vara ett någorlunda vanligt fotbollslag, vi tänker oss inte som ett lag för hemlösa. De vet ju vart de kommer och varför de kommer hit.

Trots att spelarna är så få på den här

Det finns en lucka när man har tagit sig via härbärge och behandlingshem och fått sin första lägenhet. Då kommer den där tomheten. Alla i bekantskapskretsen är antingen kvar på behandlingshemmet eller så missbrukar de. Då har du ingenstans att ta vägen eller ingenting att se fram emot. Du kanske eventuellt har ett jobb, men du har ingenting på kvällen. Det är den luckan som jag ser att vi kan fylla.

Jag bytte en massa olika sporter när jag var yngre. Så fort räkningarna skulle betalas var jag tvungen att byta sport för att föräldrarna aldrig betalade. Det var allt från kampsport till innebandy och basket.

träningen genomför de fokuserat olika passnings- och teknikövningar. Att vinna mot polisen vore förstås kul, men lagets viktigaste funktion ligger på att annat plan.

– Det finns en lucka när man har tagit sig via härbärge och behandlingshem och fått sin första lägenhet. Då kommer den där tomheten. Alla i bekantskapskretsen är antingen kvar på behandlingshemmet eller så missbrukar de. Då har du ingensans att ta vägen eller ingenting att se

fram emot. Du kanske eventuellt har ett jobb, men du har ingenting på kvällen. Det är den luckan som jag ser att vi kan fylla, säger Tommy Nyman.

VM PÅ TORGET

För många spelare i Gatans lag är VM det stora målet. VM för hemlösa har arrangerats sedan år 2004. Turneringen spelas varje år på ett torg någonstans i världen. Sponsorer och privata donationer gör det möjligt för det svenska laget att resa dit.

Det är inte antal mål eller spelarnas tekniska briljans som avgör uttagningen till VM-truppen. De som tränar mest och visar störst engagemang får åka.

– Spelarna ska också vara mentalt redo så att man inte behöver åka iväg och misslyckas. Vi har haft jättemycket problem tidigare, men de senaste åren har det inte varit några stora bekymmer, säger Tommy Nyman.

Turneringen har både herr, dam och

FOTO: Johan Pihlblad

Tim Eneberg, Niki Holmgren och tränaren Tommy Nyman.

mixade lag. Varje lag får ha en målvakt och tre utespelare samtidigt på planen. En enskild spelare får däremot bara delta i ett VM. Niki Holmbergs väg mot sitt mästerskap var minst sagt krokig.

– När jag skulle åka på mitt första VM i Australien tog jag ett återfall. Året därpå när vi skulle till Frankrike bröt jag foten. Den gången var jag så deprimerad när de andra åkte. Nu fick jag åka till Mexiko istället, vilket är lite coolare, säger han.

Turneringen spelades mitt i Mexiko city och han minns invigningsparaden och folkmassorna längs vägen.

– Det är svårt att beskriva känslan. De fotade oss och frågade efter autofrafer. Det är nog bland det häftigaste jag har varit med om.

VM spelas i gruppspel där lagen spelar minst en match varje dag. Beroende på placering i gruppen går varje lag vidare till spel i andra grupper. På så vis får alla lag spela ungefär lika många matcher.

– Det var askul, men det blev mycket torsk. Det är tufft, jag tycker inte om att förlora. Men jag behöver tio sekunder för att må dåligt sedan kan jag släppa det. Tommy märker när jag blir lite het. Han säger: Lugna ner dig. Jag har lite lätt för att övertända, säger han och skrattar.

UTANFÖR IDROTTSRÖRELSEN

Tommy Nyman känner en viss besvikelse över att VM förlorat delar av sin själ. Alltför många lag betraktar turneringen som ett vanligt mästerskap, där segern är det viktiga. Det påminner om den brist på socialt tänkande inom idrotten som många av hans spelare mött under uppväxten. Niki Holmgren är inget undantag.

Hemlöshet

Begreppet hemlöshet inkluderar människor i många olika situationer. I definitionen ingår personer som bor på härbärge eller är uteliggare, de som bor på behandlingshem men som saknar egen bostad efter utskrivning, personer som bor i en av kommunen ordnad försökslägenhet och de som bor tillfälligt hos bekanta.

Källa: Socialstyrelsen

– Jag bytte en massa olika sporter när jag var yngre. Så fort räkningarna skulle betalas var jag tvungen att byta sport för att föräldrarna aldrig betalade. Det var allt från kampsport till innebandy och basket. Basket spelade jag i och för sig väldigt länge, men de sket i att kolla upp räkningarna, säger Niki Holmgren.

Liknande historier går igen hos de flesta av spelarna i Gatans lag. Elisabeth Ander-ton vittnar om att många alltid har känt sig utanför. Att de saknade pengar och någon som kunde skjutsa till träningar och matcher.

– Även om de har hållit på med idrott har de inte känt sig som delaktiga i en idrottsrörelse, säger hon.

Om föreningar kunde hålla nere kostnaderna vore det mycket värt för många barn och ungdomar, tror de. Och om det fanns en större tolerans mot att människors förutsättningar ser väldigt olika ut.

– Jag har fått många kompisar genom åren. Några som har gått vidare och som det gått bra för här i livet och andra som tyvärr har fallit tillbaka. Men de vet att Gatans lag finns. De vet att det finns någonstans där de alltid är välkomna, säger Niki Holmgren.

Det är svårt att beskriva känslan. De fotade oss och frågade efter autofrafer. Det är nog bland det häftigaste jag har varit med om.